

Tháng 6.95 đã qua đi với 4 sự kiện trọng đại: Hội nghị thượng đỉnh G7 tại Halifax (16.17.6), kỷ niệm 50 năm Hiến chương San Francisco của LHQ (26.6), Hội nghị thượng đỉnh EU tại Cannes (26,27.6), khóa họp cuối cùng Mỹ-Nhật tại Genève về thị trường xe hơi (27,28.6). Bốn sự kiện trên tuy riêng rẽ nhưng thật ra lại là những mắt xích dính liền với nhau có liên quan đến sự phát triển của cả thế giới vì lẽ, muốn hay không muốn, những quyết định xuất phát từ các sự kiện trên cũng đều đem lại những hậu quả trực tiếp hoặc "di chứng" nơi toàn thể thế giới. G7 đã quyết định và khuyến cáo những gì? Tổ chức thế giới LHQ sẽ thay đổi như thế nào? Chánh sách của các nước EU đối với một phần thế giới ra sao? Và cuối cùng là cuộc chạm trán thị trường Mỹ - Nhật sẽ gây tác động dây chuyền như thế nào? Tất cả đều ảnh hưởng đến mọi quốc gia, ngoại trừ một vài quốc gia hiếm hoi

ngoài cho đến nay như thể một cơn dịch toàn cầu. Đó là chưa kể các cơn dịch khu vực như khi đồng bảng Anh "ho hen" thì các đơn vị tiền tệ của khối Thịnh vượng chung (*Common - wealth*) cũng "lên cơn suyễn" theo, hoặc như khi đồng quan Pháp "cảm mạo" thì đồng quan CFA của châu Phi nói tiếng Pháp cũng "phát thương hàn" theo như đã từng xảy ra vào đầu năm 1994 khi đồng CFA phá giá 100% so với đồng quan Pháp.

Chính vì thế mà các nhà lãnh đạo G7 đã quyết định thành lập một hệ thống can thiệp khẩn cấp khi có nguy cơ khủng hoảng tiền tệ. Hệ thống đó mang tên "Emergency Financing Mechanism" với một ngân quỹ lên đến 58 tỷ USD dành cho IMF. Cuộc khủng hoảng tài chính thế giới tiếp theo cuộc khủng hoảng kinh tế tài chính của Mexico đã cho thấy nhu cầu có một định chế "chữa cháy" giúp ngăn hàng trung ương các nước có thể

TAD (United Nations Conference on Trade and Development) sẽ sánh vai cùng với IMF, WB và WTO, nếu không muốn nói là cạnh tranh quyền lực với các định chế tài chính thế giới này trong một lĩnh vực đang gây tranh cãi tại các nước đang phát triển. Cho đến nay, IMF cũng như WB đều hoạt động hầu như là "áp đặt" nơi các nước muốn được hai tổ chức này tài trợ những chương trình điều chỉnh cơ cấu kinh tế (Structural Adjustment Programmes, SAPs). Từ hơn một thập niên qua, các SAPs đã là "toa thuốc" đắng mà IMF và WB "bổ cho các con bệnh". Có những hiệu quả tốt của "toa thuốc" như việc hình thành một nền kinh tế thị trường tại nhiều nước; song như mọi loại thuốc khác, SAPs cũng gây ra những tác dụng phụ như nạn thất nghiệp do hợp lý hoá sản xuất buộc phải giảm biên chế..., hoặc như việc thất mạt cho phúc lợi xã hội ngày càng teo dúm lại nhân

TỪ HALIFAX, SAN FRANCISCO ĐẾN GENÈVE VÀ CANNES

DANH ĐỨC

còn ở trong tình trạng tự cung tự cấp.

G7 HAY LHQ HAY MỘT ĐỊNH CHẾ NÀO KHÁC CẢM CHỊCH CÔNG VIỆC THẾ GIỚI?

Thật bất công khi 7 nước công nghiệp hàng đầu thế giới, theo thứ tự là Mỹ, Nhật, Đức, Pháp, Anh, Canada và Ý lại nắm giữ hơn nửa sản lượng thế giới này gồm 185 quốc gia (thành viên của LHQ) và gần 4/5 sản lượng của các quốc gia công nghiệp! Một sự bất công nhưng lại là một thực tế không thể phủ nhận. Thật ra, chỉ 3 nước Mỹ, Nhật, Đức, với 3 đơn vị tiền tệ là USD, yen và DM cũng đủ để khiến cho các thị trường tài chính thế giới chao đảo hay ổn định rồi. Trong thực tế của năm 1995, cuộc tỷ thí về tỷ giá giữa 3 đơn vị tiền tệ này đã khiến cho bao đơn vị tiền tệ khác khốn đốn theo như từ tháng 12 năm

tự cứu khi đồng tiền của mình bị khốn đốn. Trường hợp Mexico là một trường hợp hãn hữu vì lẽ chỉ có Mỹ mới phải cứu đồng peso của Mexico vì những nhu cầu đối nội. Song, để cho IMF có được nguồn vốn đặc biệt này, phải huy động góp thêm vốn cho IMF, điều mà Nhật và Đức đang hoan hỉ sẵn sàng do muốn đóng một vai trò lớn mạnh hơn nữa trên trường thế giới, song lại không phải là điều mà nước Mỹ của thời đại đảng Cộng Hoà nắm giữ Quốc hội hoan hỉ mong muốn.

Các nhà lãnh đạo G7 còn lưu ý đến hoạt động của một tổ chức "siêu quốc gia" là Liên Hiệp Quốc. G7 mong mỗi LHQ xác định lại các hoạt động của mình xem đâu là ưu tiên: gìn giữ hoà bình hoặc phát triển kinh tế xã hội? G7 mong muốn tổ chức UNC-

danh tính hiệu quả kinh tế. Về điểm này hai tổ chức thuộc LHQ là Unicef và Who đều than phiền rằng chính vì các SAPs này mà mỗi năm tại châu Phi, châu Á, châu Mỹ latinh, có đến 6 triệu trẻ em phải chết non do những khoản phúc lợi xã hội như y tế, giáo dục bị cắt giảm nhân danh SAPs. Thành ra, đang có khuynh hướng tái điều chỉnh lại cơ cấu và chức trách của LHQ vào lúc mà LHQ kỷ niệm 50 năm ngày ký kết hiến chương San Francisco của LHQ.

Vấn đề đặt ra là trong thực tế, G7 - dù là một G7 mini như đã nêu trên - hay LHQ "điều hành" các công việc của thế giới. Những vụ khủng hoảng tài chính như vụ Mexico hay vụ ngân hàng Barings phá sản cho thấy cơ cấu cần đến một định chế siêu quốc gia giải quyết các vụ khủng

hoảng tài chánh ngay từ giai đoạn tiền phát. Tất nhiên, lĩnh vực tài chánh không thuộc thẩm quyền LHQ song cũng không là thẩm quyền của G7 dù rằng trong thực tế (*de facto*), các quyết định của G7 thường có tác động toàn cầu, khiến nảy sinh ra một sự phản đối mạnh mẽ của các nước nghèo hơn, chịu ảnh hưởng của các quyết định của G7, điển hình là nhóm G77. Tuy nhiên, việc G77 đã không có một phản ứng nào chống lại hội nghị thượng đỉnh G7 năm nay cho thấy rõ ràng là khi hầu hết các nước đều không tự cứu được mình trong hai vụ khủng hoảng tài chánh Mexico và Barings vừa qua, thì việc các nước này có đành phải mặc nhiên khứng chịu các quyết định của G7, như quyết định thành lập hệ thống cấp cứu tài chánh, đã là một bằng chứng cho thấy nhu cầu của một định chế siêu quốc gia có một thẩm quyền khác với thẩm quyền của LHQ, vốn chỉ đóng khung trong lĩnh vực chánh trị và phát triển xã hội, để cho thị trường tài chánh không cứ mãi tùy thuộc nơi G7. Song, trong tình hình hiện nay, việc hình thành một định chế siêu quốc gia như thế là một ảo tưởng. Cũng là một ảo tưởng khi nghĩ rằng với việc hình thành một Tổ chức thương mại thế giới như WTO, các giao thương quốc tế sẽ đi vào trong một kỷ cương công bằng. Cuộc chiến tranh xe hơi giữa Mỹ và Nhật, tránh khỏi vào giờ chót, chỉ vài giờ trước khi hạn chót do Mỹ đưa ra buộc Nhật phải nhượng bộ kết thúc vào lúc 0 giờ ngày 29.6, là một thí dụ cho thấy không một tổ chức thế giới nào thực sự có đủ quyền hạn để đóng vai trò trọng tài hướng hồ là điều hành đưa nền thương mại thế giới vào khuôn khổ.

CUỘC CHIẾN TRANH XE HƠI MỸ-NHẬT

Hai phía Mỹ-Nhật đã hành xử y hệt như thể WTO chưa hề tồn tại. Mỹ buộc Nhật mở cửa thị trường cho xe hơi do Mỹ sản xuất cùng các chi tiết

phụ tùng được vào Nhật dễ dàng hơn, bằng không Mỹ sẽ tăng thuế 100% nơi một số nhãn hiệu xe cao cấp của Nhật. Nhật nhất định không chấp nhận tối hậu thư này. Thế rồi cuối cùng thì chính các công ty xe hơi Nhật đã cứu vãn tình thế bằng cách đồng ý mở cửa - các công ty đồng ý - chứ không phải chánh phủ Nhật đồng ý và bắt các công ty này nghe lời - một giải pháp giữ thể diện cho cả hai phía Mỹ-Nhật. Trên lý thuyết, có vẻ như đây là một sự nhượng bộ lớn lao của Nhật khi chấp thuận cho 1.000 đại lý xe hơi của Nhật được bán xe hơi do Mỹ sản xuất tại Nhật trong vòng 3 năm tới - một doanh số ước lượng lên đến 9 tỷ đôla - cũng như các hãng sản xuất xe hơi Nhật sử dụng thêm các chi tiết phụ tùng do Mỹ sản xuất (tăng 50% trong 3 năm tới). Song thật ra, đây chỉ là một sự nhượng bộ nửa vời vì lẽ Mitsubishi và Toyota sẽ đầu tư thêm vào các nhà máy sản xuất xe hơi của mình tại Mỹ để sau đó tái xuất các xe hơi này về lại Nhật bán cho

người tiêu thụ Nhật. Đây cũng là một cách tránh áp lực của tỉ giá đôla trên tỉ giá đồng yen khiến cho hàng Nhật sản xuất tại Nhật đắt hơn hàng Nhật sản xuất ở nước ngoài. Đây là một thắng lợi bề nổi của TT Clinton trước cuộc bầu cử năm tới hơn là một thắng lợi có ích cho nền công nghiệp xe hơi Mỹ. TT Clinton sẽ vẫn giữ được tiếng tăm là một Tổng thống đủ cứng rắn và dứt khoát trong việc bảo vệ tự do mậu dịch thế giới đồng thời vẫn giữ được số công ăn việc làm cho các công nhân trong ngành này. Thật ra, Nhật đã không mở cửa thị trường một cách trọn vẹn khi không hề công bố số quota xe hơi nhập khẩu từ Mỹ.

CHÂU ÂU VÀ "MẢNH SÂN SAU" CỦA MINH

Cuộc chiến tranh xe hơi Mỹ-Nhật đã thu hút sự chú ý của các chánh phủ châu Âu. Châu Âu đã e ngại rằng nếu Nhật nhượng bộ Mỹ, thì đó

sẽ là một tiền lệ nguy hiểm mà châu Âu sẽ phải gánh chịu trong trường hợp xảy ra một cuộc chiến tranh thương mại nào khác giữa châu Âu và Mỹ.

Thế nhưng, châu Âu trong tháng này đã cho thấy trọng tâm cái nhìn của mình là 2 mảnh "sân sau" cổ hữu là các nước bên bờ Địa Trung Hải và các nước ở Trung và Đông Âu. Hội nghị thượng đỉnh Cannes của EU đã đi đến kết luận như sau: viện trợ cho các nước bên bờ nam Địa Trung Hải trong 5 năm tới sẽ là khoảng 6 tỷ đôla, viện trợ cho các nước ở Trung và Đông Âu sẽ là 8,6 tỷ đôla, trên tổng số 17,2 tỷ đôla viện trợ cho toàn thế giới (khoảng 70 nước). Tất nhiên các yếu tố địa lý chánh trị là những tiêu chuẩn cần thiết để hoạch định chánh sách viện trợ, tỉ như Đức chủ trương viện trợ cho các nước ở Trung và Đông Âu gần sát bên mình, trong khi Ý và Tây Ban Nha chủ trương viện trợ cho các nước giáp phía Nam của mình, chỉ cách bởi mỗi Địa Trung Hải... song

điều nay khiến phan suy nghĩ nếu như EU muốn cạnh tranh sinh tồn với khối NAFTA (trong đó chủ yếu là Mỹ), với Nhật, và rằng hai khối này chính là cái sườn của một khối APEC (cùng với ASEAN), nghĩa là đối thủ chính của EU vào cuối thập niên đầu của thế kỷ 21, thì rõ ràng là EU đã chưa nhanh chóng tiếp cận với thị trường châu Á-Thái Bình Dương. Canh bạc kinh tế của EU sẽ được định đoạt trên hai "chiếu bạc" Địa Trung Hải và Trung & Đông Âu hay trên chiếu bạc châu Á-Thái Bình Dương? Có lẽ EU đang mới bắt đầu định nghĩ đến khu vực Đông Nam Á sau khi đã "bận tâm" quá nhiều với hai "mảnh sân sau" của mình khi phải đợi đến năm tới mới có được một hội nghị EU-ASEAN đầu tiên, và có được hội nghị đó là do đề nghị của Singapore.

THÔNG BÁO

(V/v tăng giá bán tạp chí PTKT)

Do giá giấy, công in và nhiều mặt hàng khác gần đây đã tăng lên đáng kể, ảnh hưởng đến chi phí và giá thành thực tế của Tạp chí, vì vậy, kể từ tháng 8.95 giá bán Tạp chí Phát triển Kinh tế sẽ điều chỉnh lên là 8.800đ/tờ. Bạn đọc đã đặt mua dài hạn thì vẫn được cung cấp Tạp chí theo hợp đồng đã ký.

Rất mong bạn đọc thông cảm và tiếp tục ủng hộ tạp chí.

PTKT